

Criteria bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs' *Nadere uitwerking*

NVAO | Afdeling Nederland
Augustus 2017

Deze nadere uitwerking bevat de aanvullende eisen behorend bij een specifieke NVAO beoordelingsprocedure die staat vermeld in het NVAO beoordelingskader. Het document beschrijft tevens de aan de procedure verbonden werkwijze.

Nadere uitwerking Criteria bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs'

<i>Naam procedures</i>	Nadere uitwerking Criteria bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs'
<i>Van toepassing op</i>	Opleidingen en programma's binnen opleidingen die kleinschalig en intensief onderwijs aanbieden.
<i>Behorend bij</i>	Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland 2016 (Stcrt. 20 december 2016 nr. 69458)
<i>Vervaldatum</i>	n.v.t.
<i>Historie</i>	Aanpassing van het Beoordelingskader bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs van 4 november 2011 en de Handreiking beoordelingskader bijzonder kenmerk Kleinschalig en intensief onderwijs (voor niet-Liberal Arts and Sciences opleidingen) van 12 november 2012
<i>Kosten beoordeling</i>	nvao.net/nederland/tarieven
<i>Verdere informatie</i>	nvao.net/nederland/beoordelingskaders

Inleiding

Instellingsbesturen kunnen voor opleidingen met kleinschalig, intensief en residentieel onderwijs (hierna te noemen: kleinschalig en intensief) dan wel voor zodanige programma's binnen opleidingen onder bepaalde voorwaarden studenten selecteren en kunnen in combinatie daarmee een hoger collegegeld vragen dan het wettelijk collegegeld voor reguliere opleidingen. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) moet hiervoor toestemming geven op grond van artikelen 6.7, 6.7a, 6.7b en 6.7c van de WHW. De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie adviseert de minister over het verlenen van deze toestemming op grond van een aanvraag voor het bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs'.

De toestemming van de minister wordt verleend op basis van een initiële beoordeling van een voorstel van een instelling en geldt voor onbepaalde tijd. De instelling dient daarna eenmalig door de NVAO te laten toetsen of de ambities zijn waargemaakt (toetsing aan de praktijk door de NVAO, ofwel de praktijktoets). De toetsing aan de praktijk dient plaats te vinden binnen zes jaar nadat de toestemming is verleend. De toekenning van het bijzonder kenmerk moet bij elke heraccreditatie verlengd worden door de NVAO. Voor het moment van de toetsing aan de praktijk wordt in principe aangesloten bij de duur van de accreditatieperiode, zijnde zes jaar.

Deze nadere uitwerking van het beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland zet uiteen aan welke eisen een opleiding of een programma moet voldoen om in aanmerking te komen voor het bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs'. De tekst beschrijft de criteria, beslisregels en procedures die gelden voor de initiële beoordeling (instaptoets), de toetsing aan de praktijk (praktijktoets) en de verlenging van de toekenning van het bijzonder kenmerk bij hernieuwing van de accreditatie van een opleiding.

Opleidingen of programma's met kleinschalig en intensief onderwijs kennen een aanmerkelijk verhoogde onderwijsintensiteit en verbinden onderwijs en extra-curriculaire activiteiten zodat een 'leergemeenschap' ontstaat waarin studenten en docenten veel meer op elkaar betrokken zijn dan bij reguliere onderwijsprogramma's het geval is.

Kenmerkend voor dit type opleiding of programma binnen een reguliere opleiding is dat de leerdoelen worden bereikt in een onlosmakelijke samenhang tussen curriculum en sociale context. Er is een intensieve toelatingsprocedure gericht op een optimale match tussen student en opleiding. Daarbij staan academische en/of professionele capaciteiten en motivatie centraal. Het kleinschalige karakter is een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van leerresultaten van een hoog niveau en de vorming van een leergemeenschap. Indien het kleinschalig onderwijs een programma binnen een opleiding betreft, heeft dit programma duidelijk onderscheiden beoogde leeruitkomsten en is de overlap in de uitvoering van het onderwijs met de dragende, niet-kleinschalig en intensieve opleiding zodanig dat het kleinschalige en intensieve onderwijs in het programma voldoende onderscheidend tot zijn recht komt.

Een herkenbare eigen onderwijsomgeving inclusief alle daarbij behorende onderwijsfaciliteiten is essentieel, aangezien deze de leergemeenschap ondersteunen waarin studenten en docenten meer direct op elkaar betrokken zijn. Dat de opleidingen die kleinschalig en intensief onderwijs aanbieden studenten optimaal onderwijs bieden dient tot uitdrukking te komen in de gerealiseerde leeruitkomsten van studenten en het rendement.

De instelling mag na toestemming van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap tot vijfmaal het wettelijk collegegeld vragen. Zij dient echter wel een regeling te hebben voor de criteria en procedure voor dispensatie van betaling van het hogere collegegeld.

Bijstelling

Sinds 2011 voert de NVAO beoordelingen uit van aanvragen voor het bijzonder kenmerk. De bijstelling van de criteria vormt de neerslag van de ervaringen die met deze beoordelingen zijn opgedaan. De bijstelling is in eerste instantie ingegeven door de noodzaak de criteria in lijn te brengen met het veranderde reguliere accreditatiekader zoals dat vanaf 1 januari 2017 van kracht is, waar deze in sterke mate op berusten. Daarnaast is de tekst van de criteria meer in lijn gebracht met de uitleg van de beoordelingscriteria zoals de NVAO die heeft vastgesteld in de 'Handreiking bij het beoordelingskader voor het bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs' van 12 november 2012. Deze bijstelling gaat uit van dezelfde uitgangspunten voor kleinschalig en intensief onderwijs die in eerdere beoordelingen zijn gehanteerd.

Het accreditatiekader gaat uit van vertrouwen en legt daarom het eigenaarschap van de inrichting van beoordelingen in het kader van externe kwaliteitszorg meer bij de instelling. Het kader beoogt daarnaast om de administratieve lasten zo klein mogelijk te houden. Deze uitgangspunten liggen ook ten grondslag aan de criteria voor het bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs'.

Inhoud

1	Criteria	6
1.1	Omschrijving criteria	6
1.2	Oordelen en beslisregels	7
1.3	Besluitvorming NVAO	7
2	Beoordelingsproces	8
2.1	Aanvraag	8
2.2	Zelfevaluatie en bijlagen	9
2.3	Panelsamenstelling	9
2.4	Locatiebezoek	10
2.5	Rapportage	10
2.6	Geldigheidsduur	10

1 Criteria

1.1 Omschrijving criteria

De criteria zijn ruim geformuleerd om de instellingen maximaal de ruimte te geven om zich te profileren aan de hand van door hen zelf gekozen onderwerpen.

A. Beoogde leerdoelen

De doelstellingen en beoogde leerdoelen zijn gericht op het bereiken van een bovengemiddeld niveau in een of meer wetenschappelijke disciplines en/of de beroepspraktijk(en) in het betreffende domein. Daarnaast richt de opleiding zich op verbreding en een daarbij passende ontwikkeling van persoonlijke attitudes en vaardigheden.

B. Programma: inhoud

Het curriculum en de extra-curriculaire activiteiten vormen een onlosmakelijk geheel. De inhoud ervan sluit aan op het geambieerde niveau en de verbreding zoals geformuleerd in de beoogde leerdoelen. Studenten en docenten verzorgen de extra-curriculaire activiteiten in gezamenlijkheid.

C. Programma: leeromgeving

Het didactisch concept gaat uit van een uitdagende leeromgeving, kleinschalig en intensief vormgegeven onderwijs en een leergemeenschap van studenten en docenten. De kleinschaligheid en intensiteit van het onderwijs blijken uit de mate van participatie en voorbereiding die van de student verwacht wordt. De inrichting van het programma is erop gericht dat studenten een nominale studievoortgang hebben, inclusief extra-curriculaire activiteiten.

D. Instroom

De opleiding hanteert een adequate selectieprocedure gericht op de instroom van gemotiveerde en academisch en/of professioneel getalenteerde studenten, waarin geschiktheid en interesse voor het kleinschalig en intensieve onderwijsconcept, in combinatie met extra-curriculaire activiteiten, tot de criteria behoren.

E. Personeel

Er is voldoende personeel om kleinschalig en intensief onderwijs te kunnen verzorgen, en intensief contact tussen docenten en studenten en individuele begeleiding aan studenten buiten het onderwijs vorm te kunnen geven. De docenten hebben aantoonbaar de benodigde specifieke expertise en bekwaamheid voor de doelstellingen van kleinschalig en intensieve onderwijs. De opleiding bewaakt actief dat docenten de benodigde kwalificaties hebben en zorgt, indien nodig, voor scholing van docenten op deze aspecten.

F. Materiële voorzieningen

De opleiding beschikt over een eigen infrastructuur met voorzieningen voor kleinschalig en intensief onderwijs en gemeenschappelijke extra-curriculaire activiteiten.

G. Gerealiseerde leerresultaten

De inhoud en het niveau van de toetsen en de eindwerkstukken zijn in lijn met het niveau en de verbreding zoals geformuleerd in de beoogde leerresultaten. Afgestudeerden worden toegelaten tot veeleisende vervolgopleidingen en/of functies. De rendementen zijn substantieel hoger dan bij relevante andere opleidingen waaraan niet het bijzonder kenmerk is toegekend, en ten minste vergelijkbaar met relevante andere opleidingen die dat wel hebben.

1.2 Oordelen en beslisregels

Het panel neemt in zijn advisering de volgende beslisregels in acht:

Initiële toets (instaptoets) en verlenging voorafgaand aan de toetsing aan de praktijk

De NVAO gaat ervan uit dat alle criteria van gelijk belang zijn en in gezamenlijkheid aangetoond dienen te zijn om kleinschalig en intensief onderwijs te kunnen aanbieden, met uitzondering van criterium G. Wanneer de beoordeling van de verlenging van het bijzonder kenmerk plaatsvindt voordat de toetsing aan de praktijk heeft plaatsgevonden, worden het gerealiseerde niveau en de rendementen als plan beoordeeld. Een panel bekijkt in deze situatie alleen of nog steeds sprake is van de situatie die bij toekenning aanwezig was.

Het panel geeft voor elk criterium het oordeel 'voldoet' of 'voldoet niet' (zie de definitie van oordelen in het accreditatiekader). Criterium G wordt alleen prospectief beoordeeld. Daarnaast geeft het panel een eindoordeel 'positief' of 'negatief', waarvoor geldt:

- Positief: op alle criteria is het oordeel 'voldoet'.
- Negatief: op een of meer criteria is het oordeel 'voldoet niet'.

Praktijktoets

De NVAO gaat er vanuit dat de opleiding of het programma in zes jaar voldoende resultaat heeft kunnen boeken. De toetsing aan de praktijk bekijkt alle criteria, inclusief de gerealiseerde leerresultaten (criterium G). Het panel voorziet elk criterium van een oordeel 'voldoet' of 'voldoet niet' (zie: definitie oordelen in het accreditatiekader). Daarnaast geeft het een eindoordeel 'positief' of 'negatief' waarvoor geldt:

- Positief: op alle criteria is het oordeel 'voldoet'.
- Negatief: op een of meer criteria is het oordeel 'voldoet niet'.

Verlenging bij accreditatie na de praktijktoets

De NVAO gaat ervan uit dat na zes jaar het kleinschalig en intensief onderwijs een wezenskenmerk van een opleiding of programma is geworden. Het panel neemt daarom de beoordeling van de criteria integraal mee in de beoordeling voor accreditatie. Dit houdt in dat het behaalde niveau en het rendement van de opleiding of programma meewegen in de oordelen op de relevante standaarden en het eindoordeel. Het rapport geeft een helder beeld van de afweging van het panel inzake het bijzonder kenmerk. Het panel geeft in het eindoordeel gemotiveerd aan of het toekenning van het bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs' gerechtvaardigd acht.

Bij deze beoordeling gelden de beslisregels van het reguliere kader. Een oordeel onvoldoende over de opleiding betreft tevens het bijzonder kenmerk en kan worden opgenomen in een herstelplan en een herstelperiode. In het ontwikkelgesprek tijdens het locatiebezoek kan het panel ook aanbevelingen opnemen met betrekking tot het kleinschalig en intensief onderwijs.

1.3 Besluitvorming NVAO

De NVAO komt bij alle hierboven beschreven toetsen gemotiveerd tot een eigenstandig oordeel op basis van het adviesrapport van het panel en eventuele aanvullende informatie. In geval de aanvraag voor het bijzonder kenmerk is gedaan in de context van een opleidingsbeoordeling dan betreft de NVAO de samenhang tussen de twee beoordelingen in haar besluitvorming.

In het geval van een instaptoets met positief resultaat omvat het besluit van de NVAO de toekenning van het bijzonder kenmerk en een advies aan de minister van OCW. In dit advies geeft de NVAO op basis van het paneladvies aan op welke termijn zij toetsing

aan de praktijk geboden acht en welke aandachtspunten in die toets zouden moeten worden meegenomen. De NVAO zendt het paneladvies mee aan de minister.

In het geval van een toetsing aan de praktijk met positief resultaat omvat het besluit van de NVAO de verlenging van de toekenning van het bijzonder kenmerk en een advies aan de minister van OCW met betrekking tot de bestendinging van de toestemming door de minister voor selectie en collegegeldverhoging.

Bij een negatief eindoordeel voor de toetsing aan de praktijk waarbij criterium G als 'voldoet' is beoordeeld maar één of twee van de andere standaarden als 'voldoet niet' zijn beoordeeld en het panel aangeeft dat een positieve beoordeling (alle standaarden voldoende) binnen twee jaar tot de mogelijkheden behoort, biedt de NVAO de opleiding of het programma de mogelijkheid binnen twee jaar een nieuwe beoordeling van de als onvoldoende beoordeelde standaarden te laten uitvoeren. Daartoe verlengt de NVAO de toekenning van het bijzonder kenmerk. De opleiding of het programma legt een rapport van de nieuwe beoordeling voor aan de NVAO. De NVAO staat maar eenmaal een herbeoordeling toe.

In het geval van een negatief eindoordeel voor de toetsing aan de praktijk waarbij er geen mogelijkheid is voor een herbeoordeling kent de NVAO het bijzonder kenmerk niet langer toe en adviseert zij de minister van OCW tot intrekking van de toestemming voor selecteren aan de poort en het vragen van een verhoogd wettelijk collegegeld.

Krachtens de Algemene wet bestuursrecht is tegen besluiten van de NVAO bezwaar en beroep mogelijk. Zie hiervoor de Regeling bezwaarschriftenprocedure Awb NVAO op de website van de NVAO (www.nvao.net).

2 Beoordelingsproces

Grondslag voor de beschrijving van het beoordelingsproces is het Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland 2016 en de artikelen 6.7, 6.7a, 6.7b en 6.7c van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderwijs. Aanvullende zaken staan in deze nadere uitwerking beschreven.

2.1 Aanvraag

Instaptoets, toetsing aan de praktijk en verlenging van het bijzonder kenmerk

Voor het bijzonder kenmerk zijn er drie verschillende toetsmomenten: de instaptoets, de toetsing aan de praktijk en de verlenging van het bijzonder kenmerk. De instaptoets en de toetsing aan de praktijk vormen de basis voor een advies aan de minister van OCW waarmee toestemming wordt verleend voor het selecteren aan de poort en het vragen van verhoogd collegegeld. De verlenging van het bijzonder kenmerk is direct gekoppeld aan de heraccreditatie van de opleiding door de NVAO.

Bij de instaptoets wordt uitgegaan van een voorstel van de instelling. Voor zaken als de kwaliteit van de afgestudeerden, de gerealiseerde verbreding, het rendement van de opleiding en de ambities van de opleiding of het programma zal gekeken worden of er een gereede verwachting is dat deze zaken binnen zes jaar gerealiseerd kunnen worden. Deze zaken worden dus als plan beoordeeld.

De toestemming van de minister wordt verleend op basis van een beoordeling van het voorstel van een instelling en geldt voor onbepaalde tijd. Bij de toetsing aan de praktijk laat de instelling eenmalig door de NVAO te laten toetsen of de ambities, waarop de toestemming in belangrijke mate gebaseerd was, zijn waargemaakt. Deze toetsing aan

de praktijk door de NVAO dient in beginsel binnen zes jaar nadat de toestemming is verleend, plaats te vinden.

Bij de beoordeling van de toetsing aan de praktijk worden alle criteria beoordeeld, inclusief de realisatie van de zaken die bij de instaptoets als plan werden beoordeeld: de kwaliteit van de afgestudeerden, de gerealiseerde verbreding, het rendement en de ambities van de opleiding of het programma. Voor het moment van de toetsing aan de praktijk wordt in principe aangesloten bij de duur van de accreditatieperiode, zijnde zes jaar.

De toetsing aan de praktijk kan eerder plaatsvinden indien de instelling eerder in staat is aan te tonen dat de beoogde ambities voor de opleiding of het programma gerealiseerd worden. De minister kan besluiten de toetsing aan de praktijk eerder te laten plaatsvinden, later te laten plaatsvinden (mits binnen de termijn van zes jaar), of op te schorten. De NVAO adviseert hierover op grond van de beoordeling van een aanvraag voor het bijzonder kenmerk.

Verlenging van het bijzonder kenmerk vindt plaats bij elke hernieuwing van de accreditatie, op verzoek van de instelling. Een panel beoordeelt dan of de opleiding of het programma nog voldoet aan de voorwaarden voor toekenning. Alle criteria zullen beoordeeld worden. Wanneer de beoordeling van de verlenging van het bijzonder kenmerk plaatsvindt voordat de toetsing aan de praktijk heeft plaatsgevonden, worden het gerealiseerde niveau en de rendementen als plan beoordeeld. Bij verlenging van het bijzonder kenmerk na de praktijktoets wordt het gerealiseerd resultaat ten aanzien van deze aspecten wel mee beoordeeld.

De wijze van indienen en kosten staan beschreven op de website van de NVAO (www.nvao.net).

2.2 Zelfevaluatie en bijlagen

De instelling toont aan de hand van een zelfevaluatie aan dat de betreffende opleiding voldoet aan de criteria voor het bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs' zoals vermeld in deze nadere uitwerking. Indien de aanvraag gelijktijdig met de accreditatie respectievelijk toets nieuwe opleiding wordt aangevraagd, kan in de zelfevaluatie voor deze aanvraag de nadere uitwerking voor het bijzonder kenmerk worden opgenomen. Het is mogelijk om met het panel afspraken te maken over een andere vorm of omvang van het zelfevaluatie rapport. Naast een zelfevaluatie kunnen ook bestaande evaluatieve documenten van de opleidingen worden gebruikt. De criteria zijn herleidbaar terug te vinden in de zelfevaluatie, bijvoorbeeld door een toelichting. Indien de aanvraag afzonderlijk van de accreditatie of toets nieuwe opleiding wordt aangevraagd, levert de instelling een aparte zelfevaluatie aan die de criteria in paragraaf 2 beschrijft.

Uitgangspunt is dat de opleiding de documenten en informatie verstrekt die het panel voor de uitvoering van zijn beoordelingstaak nodig heeft. Het panel betracht terughoudendheid en vraagt geen andere informatie op dan reeds beschikbaar bij de opleiding.

2.3 Panelsamenstelling

Indien een instelling ervoor kiest de aanvraag voor toetsing op een moment te laten uitvoeren dat niet samenvalt met de toets voor accreditatie of de Toets nieuwe opleiding, stelt de NVAO een panel van deskundigen samen voor de beoordeling. Dit panel bestaat

uit deskundigen die ervaring hebben met eerdere beoordelingen van het bijzonder kenmerk of op andere wijze expertise op dit gebied hebben opgedaan. Indien noodzakelijk voor de beoordeling kan een vakreferent worden toegevoegd aan het panel.

In alle andere gevallen dient ten minste één panellid specifieke expertise te hebben ten aanzien van kleinschalig en intensief onderwijs en is het aan de instelling hiervoor een voorstel te doen. De specifieke expertise van het desbetreffende panellid is opgedaan middels een training door de NVAO, of door ervaring met de beoordeling van een aanvraag voor dit bijzonder kenmerk in het recente verleden (minder dan twee jaar geleden).

2.4 Locatiebezoek

Een locatiebezoek maakt altijd deel uit van een beoordeling van een aanvraag voor het bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs'. De opleiding doet een voorstel voor de inrichting van het locatiebezoek. Het panel honoreert dit voorstel zo veel mogelijk en kan ten behoeve van betrouwbare oordeelsvorming aanpassingen vragen. Het panel betracht hierbij echter terughoudendheid.

In het geval van een combinatie van beoordeling van het bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs' en een accreditatietoets, volgt de beoordeling de bepalingen omtrent de vormgeving van het locatiebezoek in het reguliere kader. Dit houdt in dat er een onderscheid is tussen een meer op verantwoording gericht en een meer op ontwikkeling gericht gesprek.

2.5 Rapportage

De beoordeling van een aanvraag voor het bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs' als onderdeel van een accreditatietoets of toets nieuwe opleiding leidt tot een separaat hoofdstuk in het beoordelingsrapport waarin voor alle geldende criteria een oordeel wordt gegeven en bevindingen en overwegingen van het panel worden weergegeven, alsmede een gemotiveerd eindoordeel. Het rapport voor een losstaande instaptoets is een separaat document. Ook hier bevat de rapportage een samenvatting van circa 500 woorden die voor een breed publiek geschikt is.

2.6 Geldigheidsduur

De geldigheidsduur van het bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs' is gekoppeld aan de geldigheidsduur van de accreditatietermijn van de betreffende opleiding.

NVAO

Het zorgvuldig tot stand gekomen onafhankelijke oordeel van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) versterkt hogeronderwijsinstellingen in hun kwaliteitscultuur. Op basis van NVAO's oordelen worden opleidingen in het hoger onderwijs erkend en krijgen studenten een waardig diploma. De NVAO is binationaal en werkt internationaal.

NVAO. Vertrouwen in kwaliteit.

Colofon

Criteria bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs'

Nadere uitwerking

Augustus 2017

Samenstelling: NVAO Afdeling Nederland

NVAO

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie

Parkstraat 28/2514 JK Den Haag

Postbus 85498/2508 CD Den Haag

Nederland

T 31 70 312 23 00

E info@nvaio.net

www.nvaio.net